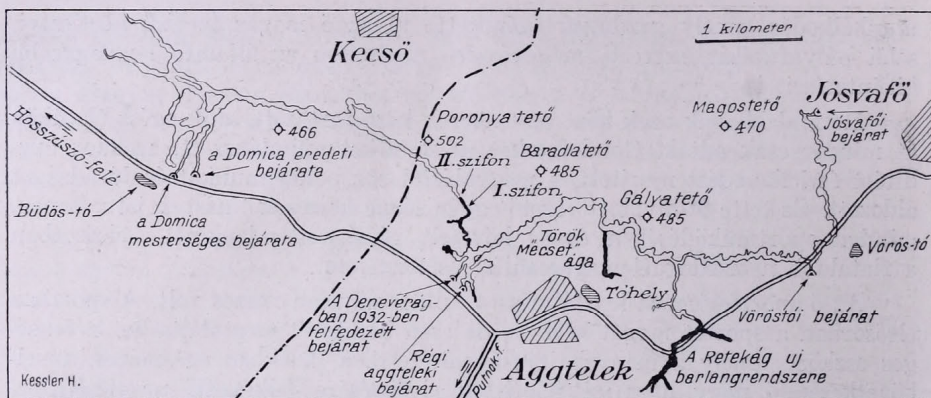

A befekettített barlangrészek újonnan felfedezett járatok.

Aggteleki felfedezések.

— A BETE Barlangkutató Osztályának beszámolója. —

Irta: Kessler Hubert.

Az 1931/32. év telén folytatott aggteleki kutatásaim során arra a meggyőződésre jutottam, hogy az elért eredményeken kívül még számos megoldandó problémát rejteget a „Baradla”, a világ egyik legnagyobb barlangrendszere.

A legrejtélyesebb problémák közé tartozik az egyik barlangi patak — a *Styx* — eredete. E patak az 5. számú hídnál lép a barlang főbejáratába, míg följebb teljes szélességében tölti ki a folyosót, ami a régebbi kutatókat e járat bejárásától visszatartotta.

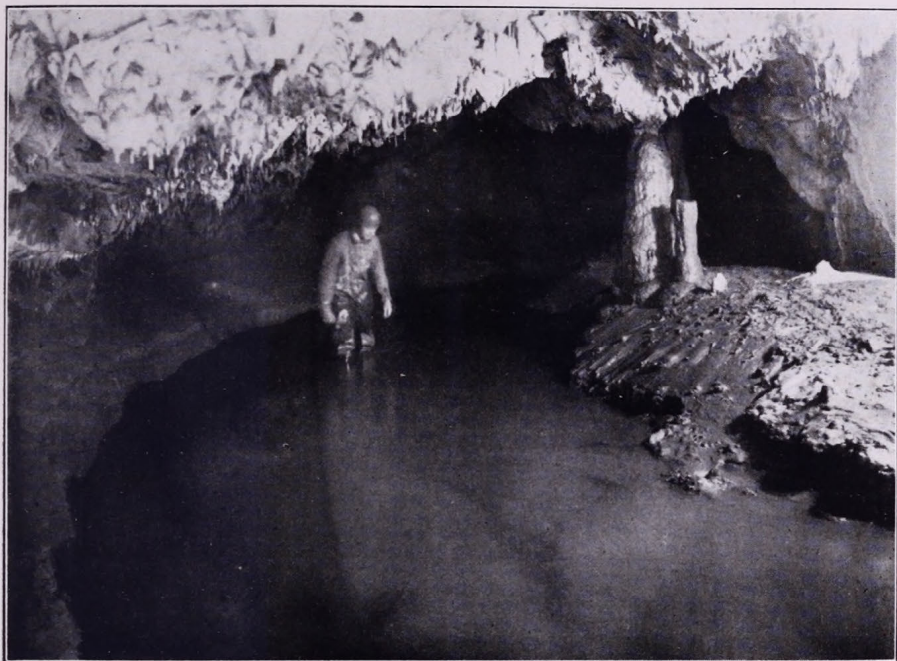
A téli kutatások során sikerült a patak folyása ellenébe 320 m-t fölfelé hatolni, de a végén a folyosó boltozata egészen elérte a víz színét és így lehetlenné vált a továbbjutás. Az átlag 1.5 m mély vizet 5 természetes tuffa-gát duzzasztotta és ezek tartották vissza a vizet még szárazság idején is.

Valószínűnek látszott, hogy ez az ág összefügg a cseh részéről 1926-ban felfedezett és azóta fényesen kivilágított és propagált *Hosszúszói barlanggal*. Miután azonban ezt a barlangot — mely állítólag mesés szépségű — a magyar kutatók elől szigorúan elzárták, nem lehetett erről bizonyosságot szerezni.

A másik probléma a *Retekág* végén levő, nehezen járható elágazások kutatása. Miután ezek rendszerint víz alatt voltak, kutatásukra az augusztusi száraz időszak látszott alkalmasnak.

A harmadik kérdés a *barlangi vizek* és a *jósvafői források* összefüggése volt. Az eddig végzett festési kísérletek ugyanis negatív eredménnyel végződtek és ennél fogva az összefüggés sem volt biztosnak mondható.

Az egész kutatás legnehezebb problémája: a szükséges anyagiak előteremtése volt. Miután a Budapesti Egyetemi Turista Egyesület szűkös anyagi helyzete ellenére magáévá tette az ügyet, sikerült a szükséges összeget részben kézzelfogható, részben pedig ígéretek alakjában összehozni. Megkezdhettem tehát a felszerelés összeállítását, amiben Budapest székesfőváros egy gumiruha átengedésével volt segítségünkre, a Műegyetem pedig a kémiai felszerelést bocsátotta rendelkezésünkre. Nagyban segített nekünk a Magyarországi Kárpát Egyesület azzal, hogy új Jósvafői menedékházában biztosított részünkre díjtalan szállást.

Hosszúszó felől a Baradlába torkoló Styx.

Kessler Hubert felv.

Augusztus 17.-én végre útnak indulhatott alaposan felszerelt expedíciónk, melyen a BETE barlangkutatóin kívül a PTE és MTE tagjai is résztvettek.*

Aggtelekre megérkezve, első utunk a Styx-ben levő vízmérééhez vezetett, ahol örömmel állapítottuk meg, hogy a vízállás aránylag alacsony. Másnap Sandrikkal elmentem a Styx télen bejárt részében addig a helyig, ameddig már télen is előrehatolhattunk. E járat végén mellig vízben állva, megint csak azt állapíthattuk meg, hogy a mennyezet ismeretlen hosszú darabon a vízbe hajlik. Itt tehát csak egy megoldás volt: a víz színét kellett süllyeszteni, legalább annyira, hogy orrunkat a víz színe felett tartva hatolhassunk át a boltozat alatt, abban a reményben, hogy később a járat ismét kitágul. A vízszin süllyesztését a tufagátak lecsákányozásával érhettük csak el és a legfelső gátnál ehhez rögtön hozzá is fogtunk. Hogy ez mennyire nem volt egyszerű munka, megítélhető abból, hogy a tufa alatt oly egész tömött és annyira kemény kék mészkőre bukkantunk, amely a csákányozásnál még a víz alatt is szikrázott. De szerencsénk volt, hogy ily nehéz munkát kellett elvégeznünk, mert így legalább kimelegedtünk egy kicsit, amire a 8 fokban vízben és az alacsony barlangi hőmérséklet mellett bizony nagy szükségünk volt.

Visszafelé menet megállapítottuk, hogy a felső gát áttörésével lejjebb annyira emeltük a vízmennyiséget, hogy helyenként nyakig kellett a vízben gázolni. Egynehányszor el is aludtak karbidlámpáink a ráfröccsenő víztől, de szerencsére mindig sikerült vízmentes dobozba zárt gyufám segítségével ezeken a kritikus helyzeteken segíteni.

*) A kutatásokban szerzőn kívül résztvettek: Jaskó S., Pálffy Gy., Sandrik J., Szekula M., míg rövidebb időre Hovorka I. és Stokker J. csatlakoztak hozzánk.

A „Plitvicei vízesések” cseppkőképződményei a Hosszúszói barlang magyar terület alá nyúló részében.

Másnap ismét megtettük ezt az utat, de most az alsó gátakat kezdtük csákányozni és utunk végére érve örömmel vettük észre, hogy a víz 8 cm-rel apadt, a mennyezet pedig már nem ér a vízbe. Észrevettük most azt is, hogy a bal oldalon egy szűk nyílás van közvetlen a víz tükre fölött. Ugy ebből, mint a mennyezet alól erős huzat jött. Nagynehezen sikerült ebbe az agyagos nyílásba bepréselődni, majd 5 m-t hason esúsza, láttuk, hogy ismét a víz fölött vagyunk, még pedig most már a szifon túlsó oldalán. Megint lemásztunk a vízbe és megállapíthattuk, hogy a folyosó itt jóval nagyobb és magasabb. Állva végigmehettünk a vízben és hirtelen széles, magas teremben találtuk magunkat. Gyönyörű fehér cseppkővek díszítették a falakat, de mi most nem annyira ezeket figyeltük, mint inkább igyekeztünk utunkat folytatni.

A továbbiakban azután a mennyezet helyenkint újból annyira lehajolt, hogy ismét nyakig kellett alámerülni. Szinte szaladtunk a vízben, mindig félve attól, hogy a boltozat egészen a vízbe fog merülni. Sajnos ez kb. 100 m után tényleg bekövetkezett. A szemünket egészen a víz tükrehez tartva láttuk, hogy azért van még egy 1 cm-es rés a víz és a boltozat között és ebből oly erős huzat jött felénk, hogy elfújta az egyik lámpát. Sokáig tanakodtunk, hogy megkísérljük-e itt egészen a víz alá bukva a továbbjutást, de miután a lábunk alatt annyira puha agyag volt, hogy egészen elsüppedtünk benne, túlságosan kockázatosnak látszott a kísérlet, mert ha véletlenül elbotlunk, nem tudnánk a lábunkkal elég gyorsan az egyensúlyt helyreállítani, ez pedig a biztos megfulladást jelentené!

Elhatároztuk tehát, hogy megpróbáljuk a vízszint még jobban süllyeszteni. Ezt a feladatot másnapra halasztottuk, mert már teljesen át voltunk fázva.

A megduzzasztott Styx a Hosszúszói barlang „Dóm”-jában.

Amennyire lehetett futólépésben tettük meg visszafelé a 400 m-es viziutat, mert már nagyon vágytunk a melegítő napsugár után.

Harmadnap már nehezebb esákányokkal felszerelve, Pálffy kíséretében mentem az első szifonig és csak azzal töltöttük most az időt, hogy még nagyobb esatornákat vájjunk a víz számára, amely zúgva ömlött át az új nyílásokon. Azalatt, amíg dolgoztunk, 2 cm-rel apadt a víz. Minden remény megvolt tehát, hogy a másnapi döntő kísérlet eredménnyel fog járni.

Még aznap délután útlevéllal átmentem a csehekhez, hogy mint rendes látogató megtekintsem a Hosszúszói barlangot. Ezalatt alkalmam volt a csehek üzleti érzékét is megfigyelni. Szinte hihetetlen, hogy mivé fejlesztették néhány év alatt a barlangot! Egész autópark várakozott a bejárat előtt. A barlangban pedig ügyesen elhelyezett reflektorok egész serege világította meg a szebbnél-szebb cseppköalakulatokat, amelyek így teljes szépségükben érvényesülhettek. A mesterségesen megduzzasztott barlangi patakon esónakban viszik a közönséget. Az évi látogatók számát 10—15 ezerre becsülik. Ez pedig a természeti szépségeken kívül a nagy propagandának is köszönhető. A látogatók az egész világból sereglenek ide és a befektetett tőke bőven megtérül! Önkéntelenül is a mi szegény Baradláncra gondoltam, melynek sokkal szebb díszei már 200 éve alusszák esipkerőzsa-álmukat a gyér látogatók még gyérebber gyertyafényénél. Sajnos, nálunk az a felfogás uralkodik, hogy az Aggteleki barlang úgyis világhírű, annak nem kell reklám!

* * *

Augusztus 21. volt számunkra a nagy nap. Akkor kellett eldölni, vajjon sikerül-e a kérdést megoldani: a föld alatt átjutni a Hosszúszói barlangba és hogy volt-e értelme eddigi fáradozásunknak! Reggel jól felöltöztünk, mert a vastag ruha még a víz alatt is melegít. Én a gumiruhára — mely sajnos

Cseppkőkapu a Retekág végén felfedezett barlangrendszerben.

Kessler Hubert felv.

csak mellig ért — még egy külön védőruhát is felvettem, nehogy azt a sziklák megsértsék. Sandrik barátom is kiválasztotta a legsűrűbb anyagú barlangruhát, majd mégegyszer átvizsgálva a villanylámpát, mellyel a karbidlámpák helyett a víz alatt akartunk világítani, harmadszor vágunk neki a Styxnek. Kötelet is vittünk magunkkal, hogy szükség esetén korlátot feszíthessünk az alábukás helyén.

Már a patak elején megállapítottuk, hogy a víz örvendetesen apadt, a gátaknál pedig csak lassan csurog alá. Szinte félelmetesnek tetszett most ez a csönd, annyira megszoktam már a kis vizesések zúgását ebben a csőszzerű földalatti patakmederben. Helyenként csak térdig, helyenként pedig mellig gázoltunk a vízben, nem annyira a víz mélysége, mint inkább az alacsony boltozat miatt, amely leguggolásra kényszerített.

Az első szifonhoz érve, láttuk, hogy nem kell már a szűk nyíláson át kerülni, mert a víz annyira apadt, hogy fejünket is át tudtuk a boltozat alatt vinni. A visszavonulás biztosítása végett itt egy fülkében elhelyeztük az egyik égő karbidlámpát, arra az esetre, ha a villanylámpánk elromlana. A másik karbidlámpát és villanylámpát óvatosan a víz fölött tartva gázoltunk tovább a második szifonig. Hát bizony még mindig nem volt valami nagy köz a víz és a boltozat között, de talán elég lesz!

Gyors elhatározással — hogy már túl legyen rajta — leguggolok és kezemmel a mennyezetet tapogatva, hogy a csúszós talajon az egyensúlyt némileg biztosítsam, hatolok a szűkületbe. A lámpát és az orromat sikerült mindig a víz fölött tartani. A dolog egyszerűbben megy, mint gondoltam. A víz mintha hidegebb lenne! Kb. 15 m-t megyek, mire végre emelkedik a boltozat és föl lehet egyenesedni.

A Retekág egyik új mellékjáratát őrző cseppkőcsoport.

Kessler Hubert felv.

— Megvan! — ordítom társamnak, aki fujtatva jön néhány méterrel utánam.

— Mi van meg? Nem látok semmit, ki sem tágul még! —

Megvárom, míg mellém ér és rámutatok a falra:

Nazdar! Lebe wohl! Heil Deutschböhmen!

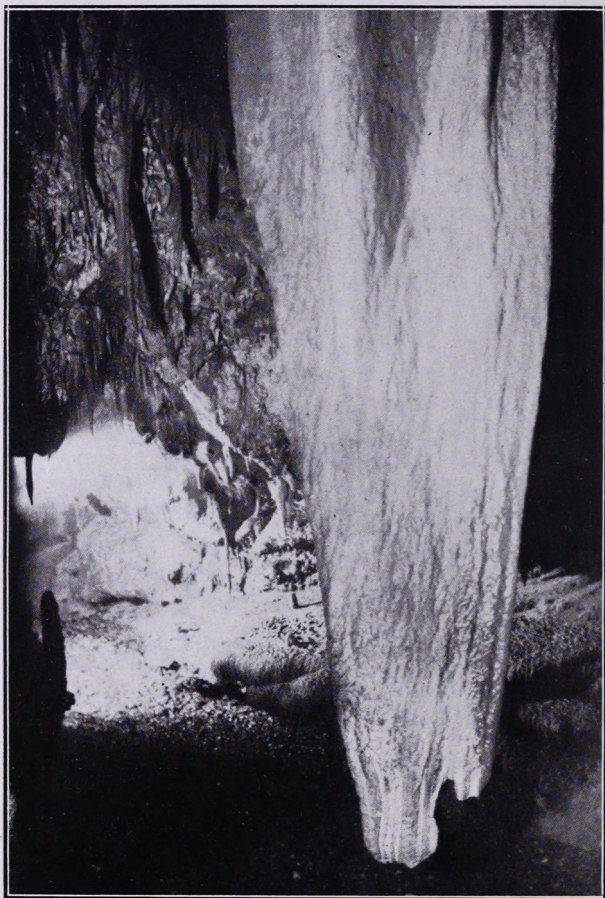
Schuster. 1930. VIII. 20.

Domicá.

Ezekén kívül még egynéhány név volt a falba karcolva. Tehát sikerült! Óriási volt örömünk és már nem is éreztük a nagy hideget. Hamar megállapítottuk, hogy a Baradla most már több mint 18 km hosszú, hiszen egy rendszer a Domicával. Micsoda jövő várna rá, ha nem szelné ketté a föld fölött a trianoni határ!

Nagyon szerettem volna a esheknél kijönni és mulatni a meglepett arcokon, amikor meglátnak, de a józan ész mást mondott. Nagyon valószínű, hogy a eseh fináncok nem engedtek volna egykönnyen vissza. Csak kb. 100 m-t mentünk még fölfelé, azután visszafordultunk.

Azon a helyen, ahol a karcolások voltak, a eseh és német kutatók, akik a Domicából idáig tudtak hatolni, bádogdobozt helyeztek el egy kis fülkében. Ezt elvittük magunkkal és megtaláltuk benne feljegyzéseiket. Visszamenet már igen gyöngén égett a villanylámpa és bizony nagyon megörültünk az első szifonnál hagyott karbidlámpa fényének. Rohamlépésben siettünk most már vissza, részben hogy felmelegedjünk, részben, hogy minél előbb közölhessük sikerünk hírért társainkkal, akik már kíváncsian várták az ered-

A Retekág végén felfedezett új barlangrendszer egyik 6 m magas cseppkőfügőnyének alsó része. Kessler Hubert felv.

közben egy kis nyílást is kiástam a Szabó-forrás fölött. Már az első napon szép cseppkőves üreget találtunk méteres cseppkövekkel. Miután a fölötté elterülő hegyvonulat erősen el van karsztosodva, minden remény megvan ahhoz, hogy nagyobb barlangot is lehet itt találni. Porumba Jenő körjegyző úr, aki nagy megértéssel van a kutatások iránt, megígérte a munka folytatását.

Az augusztus 23.-án a *Retekág* kutatására indult csapat (Jaskó, Pálffy, Sandrik, Stokker) jelentette, hogy a Retekág végén sikerült az eldugult vízfolyást megkerülni és nagy termekre találtak, de mivel nem volt náluk elegendő karbid, nem tudtak ezek végére járni.

24.-én az egész társaság elegendő világítóanyaggal felszerelve és egésznap i élelemmel ellátva indult a Retekágba.

A Retekág eddig ismert végén jobbra agyagos törmelékhegyen elég nehezen felmászva, hatalmas terembe jutottunk. A hegy túlsó oldalán lemászva, ismét eljutottunk a kiszáradt patakmederbe. Itt azután alkalmunk volt a régi különböző fenékmagasságokat megfigyelni. A meder, mely alul átlag 1.5—2

ményt. Először tréfának vették a dolgot és csak a felmutatott doboz láttára hittek azután nekünk. Lett erre nagy örömrivalgás! Délben pedig pohárcsengés közben éltettük a jó öreg Baradlát meg-növekedése alkalmából.

* * *

Miután a többiek részéről közben kutatott *Paradicsom* és *Róka-lyuk* mellékágai nem bíztattak eredménnyel és a *Törökmecseti* oldalág kivésése is alárendelt fontosságú volt, még aznap délben átköltözködtünk *Jósvafőre*, hogy a további kutatásokat onnan végezzük. Éppen a Magyarországi Kárpát Egyesület új menedékházának használatbavételére értünk oda és a legszívélyesebb fogadtatásban részesültünk. Büszkéek voltunk, hogy az új hír közlésével mi is emelhetjük az ünnepség fényét.

A következő napokat a környék tanulmányozásával töltöttük, mi-

m széles és 3 m magas, helyenként kiszélesedik, 30—40 m magas és széles ter-
meket alkot, melyek tele vannak a legszebb hófehér cseppkövekkel. Különö-
sen gyakoriak a kb. 10 cm átmérőjű és 7—8 m magas cseppkőoszlopok. Áltá-
lában a cseppkövek szépség tekintetében sokszor felülmúlják a főág képződ-
ményeit.

Rendkívül érdekes egy 1 m széles és kb. 30 m magas hasadék, melyet
Nagy Kanyon-nak neveztünk. Igen impozáns egy 6 m magas cseppkőfüggöny
is, mely olyan vékony, hogy át lehet rajta világítani.

Kb. 600 m után van az új ág legnagyobb terme. Ennek magasságát még
megközelítőleg sem tudtuk felbecsülni. Csak a teremben levő hatalmas om-
ladékhegy tetejére mászva lehet magnéziummal megvilágítani. Ezt a termet
egy szép cseppkőkapu osztja ketté. Ezen keresztül mászva, újra lejutunk a
patakmederbe, mely még 300 m-t vezet tovább és közben többször elágazik.
Végül az utolsó szétágazás mindkét ága be van omolva. Itt bontással kellene
kísérletezni. Nekünk már erre nem volt időnk, mert még fel akartuk a
járatokat mérni. Csak az alaprajz és felszín összehasonlítása után lehet itt
terszerűen továbbkutatni.

Visszafelé Jaskó, Pálffy és Stokker végezték a felmérést, én pedig Szekula
és Sandrik segítségével fényképeztem és az oldaljáratokat néztem meg. Most,
visszafelémenet tudtam csak igazán élvezni a csodás cseppkőképződményeket,
különösen mikor azokat a fényképezésnél használt magnéziumfény világítá-
sában láthattam. Közben egy agyaghegy tetején az eddigieknél is szebb osz-
loposoportra bukkantunk. Valósággal művészi elrendezésben állottak egymás
mellett a hófehér és kékesszínű hatalmas cseppkőoszlopok. Az egész barlang-
ban nincs ehhez hasonló csoport!

Ahol csak lehetett, fölmásztunk a falakon, de ha találtunk is járatokat,
ezek mindig visszavezettek a meder fölé. Az egész utat piros festékekkel jelez-
tük, mert az út helyenként igen bonyolult. Ahol el kell térni az utoljára
talált szép cseppkőcsoporthoz, ott a piros jel mellé kis nyilat is festettünk.

A felmérést a Retekág végéig folytatva, kitűnt, hogy az ujonnan talált
barlangszakasz össz hossza 1025 m. Visszamenet még bemásztunk az egyik
elágazásba, melyben 15—20 cm magas víz volt. Ebbe kb. 250 m-nyire hatol-
tunk és azontúl is még folytatódott, esakhogy állandóan a vízben kellett
hasalni, annyira szűk volt a nyílás. Ennek
felmérését és kutatását már máskorra hagy-
tuk. Lámpáink utolsót pislogtak, amikor
késő este ismét kiértünk a Jósvafői
házhoz.

Sajnos a kutatásra szánt idő végére
járt, másnap összeesomagoltunk és a jólvég-
zett munka érzésével, de máris újabb ter-
vekkel hagytuk el a kedves Jósvafői völgyet.

* * *

Meg kell emlékeznem arról a fontos
hírről, hogy a *határmegállapító egyezmény*
állítólag a Baradlát összes ágaival, függet-
lenül attól, hogy a határon túl esnek-e, Ma-
gyarországnak ítéli oda. Bebizonyítottuk,
hogy a Hosszúszói barlang a Baradlához
tartozik, a többi már a politikusaink
dolga!

Kessler Hubert és Sandrik József
felfedező útra indulnak.